CODE INTERBESTUURLIJKE VERHOUDINGEN
2013

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen dragen samen de verantwoordelijkheid voor een goed bestuur van Nederland. De medeoverheden erkennen dat zij daarin ieder een eigen verantwoordelijkheid hebben en dat keuzes die zij maken ten aanzien van beleid en uitvoering gevolgen kunnen hebben voor de verantwoordelijkheden van andere overheden. Een goed samenspel tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen is noodzakelijk om de gezamenlijke doelstellingen te realiseren, problemen in de Nederlandse samenleving het hoofd te bieden en ambities te realiseren.

De Code Interbestuurlijke Verhoudingen bevat afspraken tussen het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen die eraan bijdragen dat er een goed samenspel ontstaat tussen de verschillende medeoverheden, zodat ieder zijn verantwoordelijkheid in het bestel waar kan maken. De Code is geen afspraak tussen Rijk enerzijds en decentrale overheden anderzijds, maar een afspraak tussen alle vier de partners.

Het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) spreken hiertoe het volgende af:

Taken en informatie

Artikel 1
Het uitgangspunt is een zo groot mogelijke beleidsvrijheid voor de decentrale overheden, financiering via de algemene uitkering, alleen de noodzakelijke interbestuurlijke informatie (conform de IBI-spelregels) en tot slot verantwoording en vermindering van regels (deregulering en ontbureaucratisering). Voor interbestuurlijk toezicht geldt als uitgangspunt het kader zoals opgenomen in de Wet revitalisering generiek toezicht. Dit past bij het vertrouwensbeginsel dat tussen overheden geldt.

Artikel 2
Bij nieuwe taken zal vanuit de uitgangspunten van de code ("decentraal wat kan, centraal wat moet") overlegd worden waar een taak het beste belegd kan worden. Ditzelfde geldt als door veranderingen in omgeving of vraagstukken er redenen zijn om de taakverdeling aan te passen.

Artikel 3
Teneinde de wederzijdse verantwoordelijkheden goed tot hun recht te laten komen houden partijen zich aan de diverse afgesproken spelregels, zoals de IBI-spelregels over de noodzakelijkheid van informatie en de tijdigheid en kwaliteit ervan.

Wijze van betrekken decentrale overheden

Artikel 4
Bij de vormgeving van bestuurlijke arrangementen wordt getoetst of de regeling uitvoerbaar is. Omwille van een effectief beleid kan worden gekozen voor differentiatie in rijkssturing richting het decentrale niveau en maatwerk op decentraal niveau.

Artikel 5
Overheden betrekken elkaar bij de ontwikkeling van nieuwe beleidsvoornemens en knelpunten die een andere overheidslaag raken op een dusdanig tijdstip dat de beleidsvoornemens nog kunnen worden aangepast. Na afronding van de voorstellen, waaronder (concept-)wet- en regelgeving volgt een formele consultatietermijn van twee maanden. Dit is een maximumtermijn, waar mogelijk reageren de decentrale overheden eerder. Ingeval de decentrale overheden al betrokken waren in het beleidsproces maken Rijk en decentrale overheden afspraken over een kortere termijn voor een bestuurlijke reactie.

Inzicht gevolgen beleidsvoornemens

Artikel 6
Het Rijk geeft bij beleidsvoornemens die relevant zijn voor provincies en gemeenten inzicht in de financiële consequenties[1] en in de bestuurlijke, praktische en informatiekundige gevolgen (ontwikkelde kader van toezichtarrangementen, de spelregels voor interbestuurlijke informatie en de bestuurlijke uitvoeringstoets). Een overeenkomstige benadering geldt voor de waterschappen. De bestuurlijke en praktische gevolgen betekenen dat bij alle concepten voor wet- en regelgeving die de interbestuurlijke verhoudingen raken, de argumenten en motieven worden genoemd op basis waarvan de naleving van de uitgangspunten en beginselen van beleidsvrijheid, complementariteit en evenredigheid kunnen worden beoordeeld. Dit geldt ook voor regelgeving en beleidsvoornemens van de decentrale overheden die de interbestuurlijke verhoudingen raken.

Formatie

Artikel 7
Tijdens de kabinetsinformatie behoort de kabinets(in)formateur de provincies, gemeenten en waterschappen te consulteren wanneer tijdens de (in)formatie van een nieuw kabinet wordt gesproken over de bestuurlijke en financiële verhouding met decentrale overheden.
De ministers van BZK en AZ zullen namens het Rijk de (in)formateur(s) verzoeken de voorzitters van IPO, VNG en UvW te consulteren wanneer dit aangewezen is.

Artikel 8
Na totstandkoming van een nieuw kabinet vindt zo spoedig mogelijk een overhedenoverleg plaats met IPO, VNG en UvW. Onderwerp van gesprek is de rol van de decentrale overheden bij het realiseren van maatschappelijke opgaven zoals opgenomen in het regeerakkoord, met respect voor elkaars positie.

Europa

Artikel 9
Op grond van het subsidiariteitsbeginsel treedt de Europese Unie (EU) slechts op als doelstellingen niet voldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden verwezenlijkt[2]. Voor de toedeling en uitvoering van taken is het bestuursniveau dat zich het dichtst bij de burger bevindt het uitgangspunt, tenzij dat niet doeltreffend en/of doelmatig is.

Uitgangspunt is dat afspraken met decentrale overheden over nationale dossiers mutatis mutandis ook gelden voor Europese dossiers.

Daarom treden Rijk en decentrale overheden in een zo vroeg mogelijke fase van de beleidsvoorbereiding met elkaar in overleg om nieuwe Europese beleidsvoornemens te beoordelen op de bestuurlijke en financiële consequenties (inclusief bestuurlijke lasten) voor de provincies, gemeenten en waterschappen.
Het Rijk en decentrale overheden zullen, waar EU-dossiers gevolgen hebben voor decentrale overheden in een zo vroeg mogelijk stadium de mogelijkheden voor samenwerking verkennen. Voor deze dossiers werken zij in alle fasen van de beleidscyclus (voorfase, onderhandelingen en implementatie) zoveel mogelijk samen (bijvoorbeeld op basis van interbestuurlijke dossierteams) en maken gebruik van elkaars netwerken. Decentrale overheden en Rijk houden de ruimte om zelfstandig te handelen.

Rijk en decentrale overheden raadplegen hun leden en brengen specifieke deskundigheid in. Zij zullen vertrouwelijkheid betrachten ten aanzien van gedeelde informatie. Decentrale overheden benutten actief de mogelijkheden van hun lidmaatschap van de Nederlandse EU-overlegfora.

Financiële en bestuurlijke consequenties van Europese regelgeving voor decentrale overheden dienen voorafgaand aan implementatie door het Rijk in kaart te worden gebracht.

Evaluatie en naleving

Artikel 10
Partijen hechten aan naleving van de afspraken en komen daarom overeen gebruik te maken van de volgende mogelijkheden:
a) In artikel 17, tweede lid, van de Wet op de Raad van State is bepaald dat de regering de Raad voorts hoort over alle zaken waaromtrent de regering dat nodig oordeelt. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal van die mogelijkheid gebruik maken in de volgende gevallen:

- om de afdeling Advisering van de Raad te vragen een periodieke beschouwing op te stellen (eens in de vier jaar, in principe halverwege de kabinetsperiode) over de interbestuurlijke verhoudingen in het licht van de regelgeving waarover de Raad in de daaraan voorafgaande periode heeft geadviseerd;
- voor het vragen van advies over specifieke aangelegenheden.

b) Dit laat onverlet dat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in de aanbiedingsbrief aan de Raad van State bij een verplichte adviesaanvraag als bedoeld in artikel 17, eerste lid, van de Raad van State (wetsvoorstellen en algemene maatregelen van bestuur) gerichte vragen kan stellen.
c) De periodieke beschouwing wordt besproken in het overhedenoverleg en kan tot herijking van de gemaakte interbestuurlijke afspraken leiden;
d) Voor adviezen op een ander terrein dan de interbestuurlijke verhoudingen in het algemeen (bijv. financieel) ligt het meer voor de hand een (ad hoc) commissie van wijzen te raadplegen. Over de samenstelling en de opdracht van deze commissie dient overeenstemming tussen partijen te bestaan.
e) De resultaten van de advisering worden direct bekend gemaakt aan IPO, VNG en UvW. De advisering en de daarop te nemen acties keren ter bespreking terug in het overhedenoverleg.

Artikel 11
De minister van BZK bevordert de naleving van de Code interbestuurlijke verhoudingen binnen het Rijk. De koepels bevorderen de naleving van de Code bij hun leden. De naleving wordt minstens een keer per jaar besproken in het overhedenoverleg. De financiële verhoudingen worden door de ministers van BZK en van Financiën besproken in het Bofv.

---

[1] Cf. art 2. FvW
[2] Artikel 5 van het EU verdrag, protocol nr. 2 betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.